

RAKVERE VALLA ARENGUKAVA 2019-2035

Lisa 2 - Rakvere valla sotsiaalmajanduslik ülevaade

Sõmeru 2024

SISUKORD

1. Üldiseloostus	3
1.1. Asukoht.....	3
1.2. Kujunemine	3
1.3. Rahvastik	4
1.4. Ettevõtlus.....	9

Joonised

Joonis 1: Klastriüksuste paiknemise kaart (2015).....	4
Joonis 2: Rakvere valla rahvastikupüramiid, 01.01.2024, rahvastikuregister	6
Joonis 3: Rändesaldod	7

Tabelid

Tabel 1: Elanike arv 1. jaanuari seisuga	5
Tabel 2: Rakvere valla elanike arv alevike ja külade lõikes 01.01.2024 seisuga.....	5
Tabel 3: Rakvere valla elanike arvud soo- ja vanuserühmade lõikes, 01.01.2024.....	6
Tabel 4: Elanike arvud alevike ja külade lõikes aastatel 2018-2024, 1. jaanuari seisuga	8
Tabel 5: Rakvere valla äriühingute arv, aprill 2024	10

1. Üldiseloomustus

1.1. Asukoht

Rakvere vald asub Põhja-Eestis, Lääne-Viru maakonnas, hõlmates Rakvere linna Põhja-, Ida- ja Läänepoolseid alasid. Piirinaabriteks on Viru-Nigula, Haljala, Kadrina, Tapa ja Vinni vald ning Rakvere linn. Valla pindala on 294,7 km².

Valla keskusest Sõmerult on Rakvere kesklinna ligikaudu 5 km. Sõmerult Tallinna 98 km, Tartusse 132 km ja Narva 114 km. Valda läbivad Tallinn-Narva ja Rakvere-Kunda raudtee. Lähimad sadamad asuvad Kundas (24 km) ja Tallinnas (98 km).

1.2. Kujunemine

Paljude praeguse Rakvere valla territooriumil asuvate külade ajalugu ulatub muinasaega, mida tänapäeval meenutavad kivikalmed, muinasasula kohad ja kultusekivid. Tegemist on väga ammu asustatud piirkonnaga, millel on rikkalik kultuuripärand (põlluharimine, mõisaarhitektuur, seltsielu ja kultuuritegevus, hariduselu, tuntud inimeste pärinemine ja nende tegevus, arheoloogilised ja loodusmälestised).

Vabariigi Valitsuse 29.12.2016 määrusega nr 170 „Rakvere valla ja Sõmeru valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine” muutmise“ kohaselt moodustus Rakvere valla ja Sõmeru valla ühinemise teel haldusüksus nimega Rakvere vald. Haldusterritoriaalse korralduse muudatus jõustus Rakvere Vallavolikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval, s.o 21.10.2017.

13. sajandil oli Virumaa ligilähedaselt sama territooriumiga kui praegune Ida- ja Lääne-Virumaa kokku, kuhu kuulus 5 kihelkonda. Rakvere kihelkonda on esmakordselt mainitud 1419. aastal. Kihelkonna territooriumi hulka kuulusid endise Rakvere ja endise Sõmeru valla alad.

Praegune vallakeskus Sõmeru alevik on välja kujunenud endise Sõmeru mõisa ümbrusesse. Sõmeru mõisa (Somerhusen) on teadaolevalt esimest korda Taani hindamisraamatus mainitud 1481. aastal. Pärast mõisa jagamist 1642. aastal vendade Carl ja Heinrich Hastferi vahel Vana-Sõmeruks (Alt-Somerhusen) ja Uue-Sõmeruks (neu-Somerhusen) hakati esimest kutsuma Carl Hastferi järgi Kaarli mõisaks.

Eesti Vabariigi seadusega 1918. aastal kujundati kihelkonnad ümber valdadeks. Rakvere kihelkond jaotati Rakvere ja Sõmeru valla vahel. 1918-1940. aastani oli Virumaal 40 valda, nende seas ka Rakvere vald ja Sõmeru vald.

1950. aastal koos maakondade likvideerimisega kaotati ka Rakvere vald ja Sõmeru vald ning valla haldusterritooriumil moodustati Rakvere külanõukogu ja Kaarli külanõukogu. Kaarli külanõukogu asus algul Sõmeru mõisa hoones. Alates 15. märtsist 1949 asuti Langile kuulunud majja Ubja tee ääres, kus ta oli kuni 1991. aastani.

Rakvere valla omavalistuslik staatust taastati 6. juunil 1991 ning Sõmeru valla staatus 9. aprillil 1992.

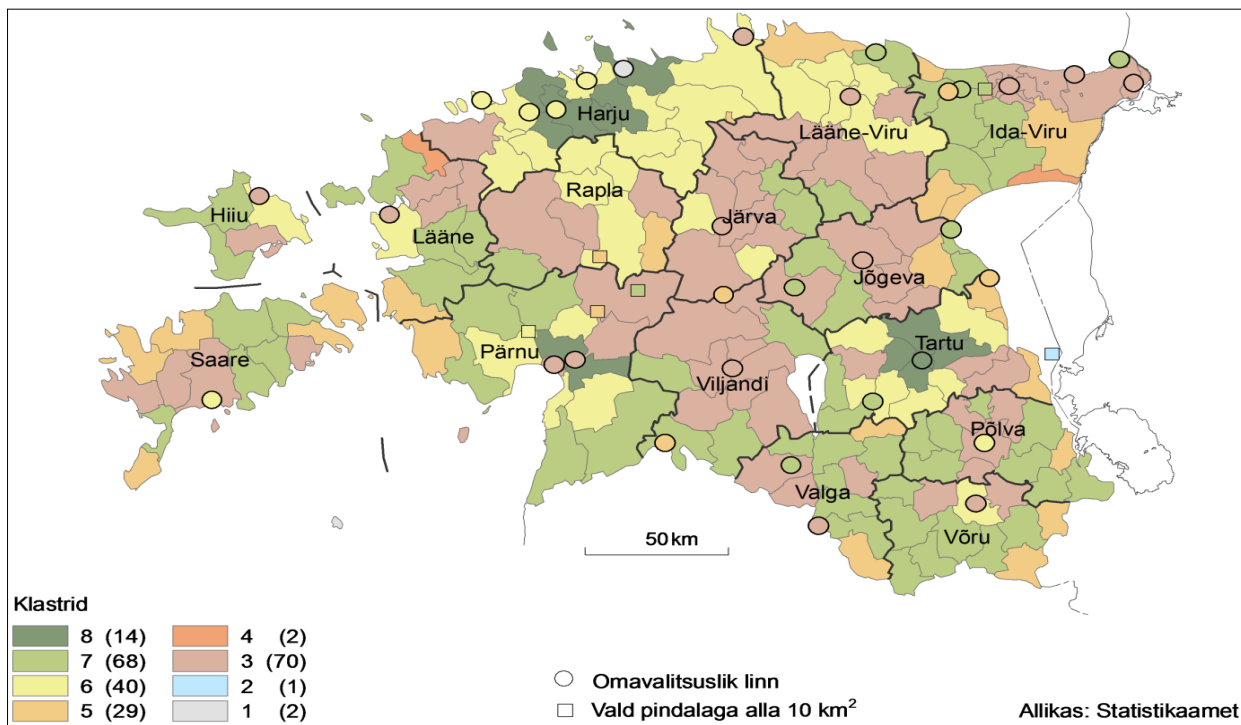
Praeguses vallas on 4 alevikku ja 47 küla:

Lepna, Sõmeru, Näpi ja Uhtna alevik ning Arkna, Papiaru, Roodevälja, Aluvere, Lasila, Karunga, Järni, Levala, Karitsa, Tobia, Taaravainu, Kõrgemäe, Eesküla, Mädapea, Tõrma, Ussimäe, Koovälja, Ubja, Katela, Andja, Aresi, Toomla, Soaluse, Nurme, Kohala, Kohala-Eesküla, Varudi-Altküla,

Varuni-Vanaküla, Sämi, Sämi-Tagaküla, Jäätma, Muru, Rahkla, Vöhma, Vaeküla, Rägavere, Raudvere, Katku, Raudlepa, Kaarli, Veltsi, Kloodi, Karivärava, Paatna, Kullaaru, Tõrremäe ja Päide küla.

1.3.Rahvastik

Statistikaameti koostatud klasteranalüüsi „Rahvastikuprognosis kohaliku omavalitsusüksuste rühmades“¹ järgi asub Rakvere vald 6. klastris, kus rahvastik on keskmisest noorem.

Joonis 1: Klastritüüpide paiknemise kaart (2015)

Üldjoontes on see grupp suhteliselt stabiilse rahvastikuga, mis tähendab enamasti, et tegemist on enam-vähem tüüpiliste küladega, kuid need paiknevad keskustele piisavalt lähedal.

Selle klatri rahvaarvu struktuur on Eesti keskmisest pisut parem ja rahvastik ka keskmisest veidi noorem. Nii loomulik kui ka rändeiv on praktiliselt nullseisus, rahvaarvu muutus kuni 2030. aastani on minimaalne, piirdudes kokku 3-4%lise vähenemisega.

1. jaanuari 2024 seisuga elab rahvastikuregistri andmetel Rakvere vallas 5637 inimest, neist mehi 2808 ja naisi 2829. Võrreldes eelmise aastaga on meil 9 elanikku vähem. 2023. aastal sündis vallas 47 last, suri 64 inimest.

¹ Rahvastikuprognosis kohaliku omavalitsusüksuste rühmades (2015):

<https://planeerimine.ee/static/sites/2/rahvastikuprognosis-kovide-klasteranaluis.pdf>

Tabel 1: Elanike arv 1. jaanuari seisuga

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rakvere vald	5939	5838	5761	5647	5576	5548	5583	5565	5624	5618	5648	5599	5646	5637
sh endine Rakvere vald	2222	2170	2146	2108	2084	2088	2106							
sh endine Sõmeru vald	3717	3668	3615	3539	3492	3460	3477							

Allikas: Rahvastikuregister

Seoses rahvastikuregistri seaduse muudatusega kaotasid enne seaduse jõustumist ruumi omaniku nõudmisel isiku elukoha muudetud andmed, mis on rahvastikuregistri aktuaalsete andmete hulgas säilitatud valla või asustusüksuse täpsusega, kehtivuse. Seetõttu vähenes elanike arv 36 inimese võrra ehk elanike arv 2. jaanuari 2019 seisuga oli 5588.

Suurimad asulad on Sõmeru alevik, kus elab registri andmetel 1116 inimest, Ussimäe küla 395, Lepna alevik 386 ja Näpi alevik 341 elanikuga. Kõige väiksemad on 10 elanikuga Toomla küla ja 7 ja elanikuga Varudi-Altküla.

Tabel 2: Rakvere valla elanike arv alevike ja külade lõikes 01.01.2024 seisuga

Küla	M	N	Kokku
Aluvere küla	14	6	20
Andja küla	7	9	16
Aresi küla	23	20	43
Arkna küla	66	61	127
Eesküla	31	21	52
Järni küla	29	15	44
Jäätma küla	16	13	29
Kaarli küla	23	19	42
Karitsa küla	61	44	105
Karivärava küla	34	30	64
Karunga küla	11	23	34
Katku küla	14	8	22
Katela küla	11	11	22
Kloodi küla	22	17	39
Kohala-Eesküla	10	15	25
Kohala küla	71	68	139
Koovälja küla	34	33	67
Kullaaru küla	10	9	19
Kõrgemäe küla	12	12	24
Lasila küla	69	74	143
Lepna alevik	184	202	386
Levala küla	54	36	90
Muru küla	14	20	34
Mädapea küla	41	43	84
Nurme küla	7	10	17
Näpi alevik	155	186	341
Paatna küla	25	18	43

Küla	M	N	Kokku
Papiaru küla	13	10	23
Päide küla	96	78	174
Rahkla küla	18	19	37
Raudlepa küla	11	21	32
Raudvere küla	12	8	20
Roodevälja küla	61	51	112
Rägavere küla	19	12	31
Sooaluse küla	5	6	11
Sõmeru alevik	513	603	1116
Sämi-Tagaküla	13	19	32
Sämi küla	26	31	57
Taaravainu küla	91	69	160
Tobia küla	23	25	48
Toomla küla	5	5	10
Tõrma küla	86	84	170
Tõrremäe küla	74	65	139
Ubja küla	117	125	242
Uhtna alevik	154	164	318
Ussimäe küla	214	181	395
Vaeküla	73	85	158
Varudi-Vanaküla	16	23	39
Varudi-Altküla	5	2	7
Veltsi küla	93	93	190
Võhma küla	5	5	10
KOV täpsusega	17	18	35
Kokku vallas	2808	2829	5637

Allikas: Rahvastikuregister

Vanuselise jaotuse põhjal moodustavad 20% elanikest 0-18-aastased, 60% tööealised vanuses 19-65 ja 20% üle 65-aastased pensionieas inimesed.

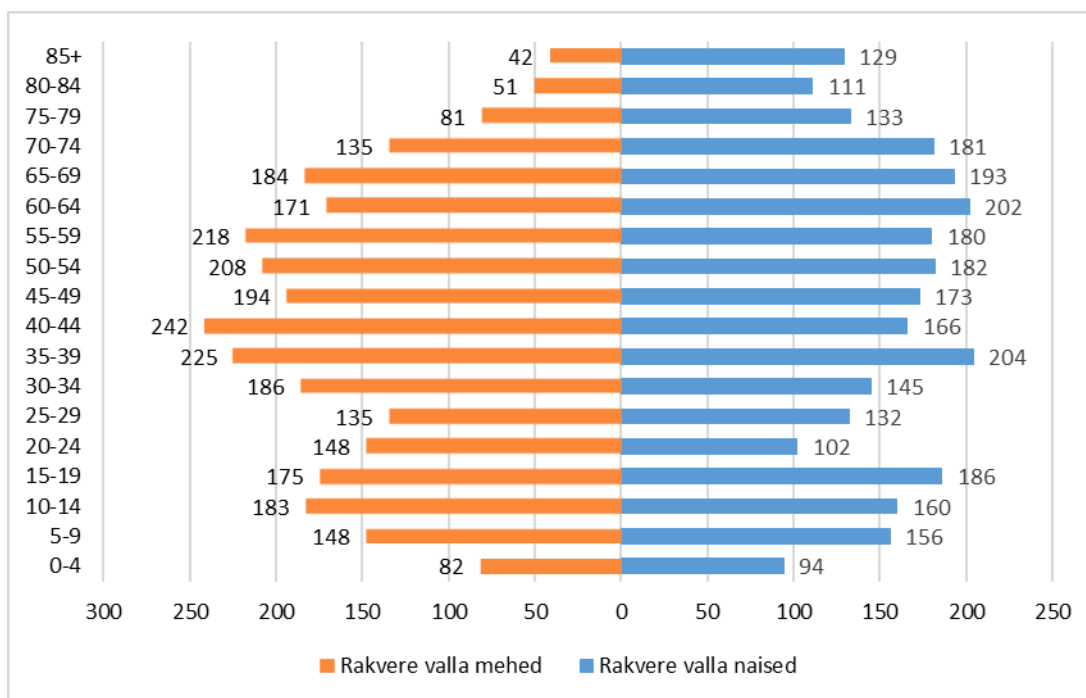
Vanuseline ja sooline koosseis näitab, et elanikkonnas on suurem osa keskealisi inimesi ning sündid on kahanevas trendis. Sellest tulenevalt on rahvastik vananev. Eakate hulgas on rohkem naisi kui mehi, kuid väikelaste hulgas on sood suhteliselt võrdsed.

Tabel 3: Rakvere valla elanike arvud soo- ja vanuserühmade lõikes, 01.01.2023

	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+	Kokku
Rakvere valla mehed	82	148	183	175	148	135	186	225	242	194	208	218	171	184	135	81	51	42	2808
Rakvere valla naised	94	156	160	186	102	132	145	204	166	173	182	180	202	193	181	133	111	129	2829
Rakvere vald kokku	176	304	343	361	250	267	331	429	408	367	390	398	373	377	316	214	162	171	5637

Allikas: Rahvastikuregister

Kuigi tänane elanikkonna vanuseline ja sooline koosseis on Eesti keskmisest noorem ning vallas on palju tööealisi elanikke, siis sündide trend näitab, et pikemas perspektiivis vajab vald mitmeid eakate hoolekandega seotud teenuseid.

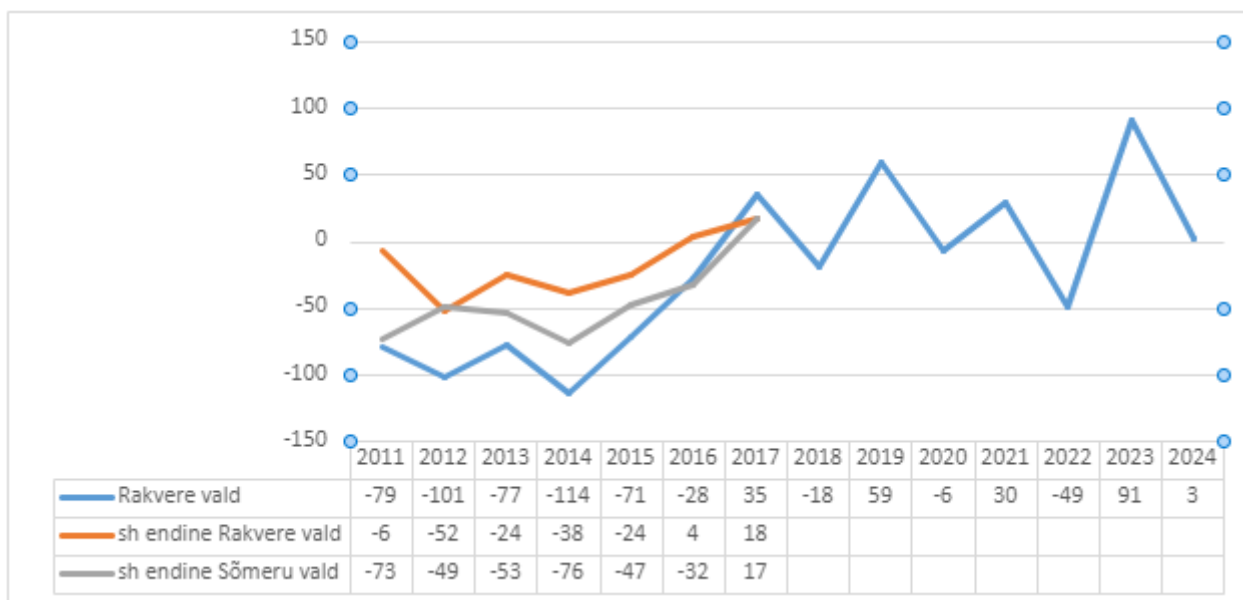
Joonis 2: Rakvere valla rahvastikupüramiid, 01.01.2024, rahvastikuregister

Rakvere valla jaoks on elanike arvu kasvu põhiliseks takistuseks Rakvere linna lähendus, kuna linnalähedaste piirkondade elanikud eelistavad lasteaija- ja koolikohti Rakvere linnas. Sellest tulenevalt peavad nad omama sissekirjutust Rakvere linna registris, kuna lasteaiad ja koolid eelistavad kohtade jaotamisel oma registri lapsi enne teiste piirkondade lapsi. Teisalt on linnalähedaste piirkondade korterelamud kujunenud hinnatud magalarajoonideks, kus eluruumide (üüri)hinnatase

jääb linnaga võrreldes veidi odavamaks, kuid soodsa asendi ja hea transpordiühenduse tõttu on need piisavalt atraktiivsed, et meelitada inimesi sinna elama.

2023.aastal asus Rakvere valda elama 376 inimest (2022.aastal 451 inimest). Rakvere linnast saabus 120, Tallinnast 39, Haljala vallast 22, Vinni vallast 20 inimest. Ukrainast tuli 19 ja Soomest 7 inimest. Ülejäänud saabusid mujalt paikadest. Vallast lahkus mujale elama 373 inimest (2022.aastal 360 inimest), sealhulgas 120 neist kolis Rakvere linna, 43 Tallinnasse, 32 Vinni valda, 21 Viru-Nigula valda ja vähem teistesse omavalitsustesse. Soome kolis 6 elanikku, Ukrainasse pöördus tagasi 7 inimest. Vallasiseselt vahetas elukohta 78 inimest. Täpsustati 36 inimese aadress rahvastikuregistris. Aadressiandmed lõpetati 70 inimesel, kelle elamisluba on kas lõppenud või kelle elukoht on eluruumi omaniku teatel muutunud.

Aastatel 2011-2016 oli rändesaldo negatiivne, Rakvere valla asukoht Rakvere linna ümber on mõjutanud negatiivselt valla elanike rändesaldot. Aastatel 2017, 2019, 2021 ja 2023, 2024 on rändesaldo olnud positiivne ehk valda elama asunuid on olnud rohkem kui vallast lahkunuid.

Joonis 3: Rändesaldod

Linnalähedase piirkonnana tuleb Rakvere vallal jälgida seda, et vallas elavad inimesed kannaksid enda elukohana rahvastikuregistrisse Rakvere valla elukohta. Elukohta registreerimised mõjutavad otseselt elanikele riigi või kohaliku omavalitsuse poolt pakutavaid teenuseid, nende kvaliteeti ja saamise tingimusi.

Tabel 4: Elanike arvud alevike ja külade lõikes aastatel 2018-2024, 1. jaanuari seisuga

	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
Aluvere küla	22	20	19	22	22	21	20
Andja küla	16	14	14	15	12	14	16
Aresi	43	43	44	44	46	42	43
Arkna	119	117	122	120	119	125	127
Eesküla küla	49	56	53	52	53	53	52
Järni küla	47	43	48	45	47	46	44
Jäätma küla	21	25	25	28	28	28	29
Kaarli küla	42	40	41	43	47	44	42
Karitsa küla	98	93	97	101	104	110	105
Karivärava küla	43	49	51	55	58	60	64
Karunga küla	43	42	37	39	40	38	34
Katela küla	21	21	21	21	23	20	22
Katku küla	24	24	25	25	25	24	22
Kloodi küla	27	33	33	34	35	37	39
Kohala-Eesküla	23	27	25	25	29	27	25
Kohala küla	146	142	145	140	135	138	139
Koovälja küla	72	76	80	75	73	74	67
Kullaaru küla	22	24	21	20	20	18	19
Kõrgemäe küla	18	23	25	24	25	24	24
Lasila küla	156	150	158	159	152	148	143
Lepna alevik	419	412	400	400	389	375	386
Levala küla	93	93	93	87	86	91	90
Muru küla	33	35	36	36	38	36	34
Mädapea küla	78	81	80	82	81	80	84
Nurme küla	14	13	13	11	12	16	17
Näpi alevik	314	316	325	334	328	338	341
Paatna küla	27	27	29	36	39	42	43
Papiaru küla	21	21	25	25	22	21	23
Päide küla	145	153	153	155	159	161	174
Rahkla küla	45	42	40	40	39	38	37
Raudlepa küla	31	34	34	35	33	31	32
Raudvere küla	20	21	21	22	21	20	20
Roodevälja küla	115	116	115	118	112	124	112
Rägavere küla	39	41	40	38	34	32	31
Sooaluse küla	13	14	18	13	14	13	11
Sõmeru alevik	1177	1177	1141	1132	1117	1120	1116

	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
Sämi küla	31	30	29	31	31	32	32
Sämi-Tagaküla	55	58	59	54	55	57	57
Taaravainu küla	125	133	129	140	165	164	160
Tobia küla	43	43	43	44	42	45	48
Toomla küla	6	7	7	7	7	7	10
Tõrma küla	163	178	182	180	171	168	170
Tõrremäe küla	154	150	147	140	138	137	139
Ubja küla	259	249	258	262	256	243	242
Uhtna alevik	311	316	305	323	315	311	318
Ussimäe küla	294	319	338	368	358	380	395
Vaeküla	163	170	166	162	163	166	158
Varudi- Vanaküla	42	43	42	45	41	41	39
Varudi- Altküla	4	4	6	5	7	7	7
Veltsi küla	223	210	223	208	198	192	190
Võhma küla	6	9	8	8	10	10	10
KOV täpsusega	50	47	29	20	25	57	35
Kokku vallas	5565	5624	5618	5648	5599	5645	5637

Allikas: Rakvastikuregister

Elanike arvud alevike ja külade kaupa näitavad, et kõige enam on elanikke juurde tulnud Ussimäe külasse ja Roodeväljale, Näpi alevikku ning lahkunud Lepna ja Ubja külast.

01.01.2024 seisuga on Rakvere valla elanike ülalpeetavate määr 57,72 mis näitab, et 100 tööealise elaniku kohta on 57,72 mittetööealist elanikku.

Vanuserühmas 0-14 on 823 elanikku, vanuserühmas üle 65-aastased on 1240 elanikku ning vanuserühmas 15-64 on 3176 elanikku.

Demograafiline tööturusurveindeks – eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55–64-aastased) suhe. Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

Vanuserühmas 5-14 on 647 elanikku ning vanuserühmas 55-64 on 771 elanikku.

Rakvere valla demograafiline töösurveindeks on 0,84 ehk järgmisel kümnendil siseneb tööturule vähem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

1.4.Ettevõtlus

Äriregistri andmetel on Rakvere vallas registrisse kantud 10 aktsiaseltsi ja 776 osaühingut ning 100 füüsilisest isikust ettevõtjat.

Tabel 5: Rakvere valla juriidiliste isikute arv, aprill 2024

	AS	OÜ	FIE
Juriidiliste isikute arv	10	776	100

Allikas: Äriregistri teabesüsteem

Rakvere vallas on kõige enam väikeettevõtjaid, kus on töötajate arv alla 10 töötaja.

Rakvere valla tuntumad ettevõtted on AS MAAG Eesti (Rakvere Lihakombinaat), Bauroc AS, Top Marine OÜ, Helter-R AS, Rakvere Põllumajandustehnika OÜ, Raktoom AS, Ferrel AS, Rakvere Betoon OÜ, Swetrak AS, OG Elektra AS.

Rakvere valda on registreeritud kokku 89 mittetulundusühingut ning 132 korteriühistut.